

Lars Calmfors: Venemaa naabrina eelistaksin eurot

08.12.2009, 08:34

Euroga liitumist on Eestil mõtet edasi lükata vaid siis, kui tahetakse alles hoida võimalus krooni devalveerimiseks, leiab Stockholmi ülikooli professor Lars Calmfors.

Argumentidest tõstaks ta Eesti puhul majandusest isegi tähtsamaks geopoliitilise argumendi, mis oli määrav ka Soome otsuses euro käibelevõtta. Riik, mille naaber on Venemaa, vajab Lääne-Euroopaga nii tihedaid sidemeid kui võimalik.

Mis räägib Eestis euro käibelevõtu poolt?

Kuna näib, et Eesti on otsustanud fikseeritud valuutakurssi kaitsta, on mõtet euroga liituda, et ühises rahapoliitikas kaasa rääkida. Rootsi oma ujuva valuutakursiga võidab kõrvalejäämisest rohkem.

Poolt räägib kaubavahetuse elavnemine euromaadega - see efekt on tugevam, kui me 1990. aastatel arvasime.

Mainiks ka poliitilise stabiilsuse riski - uutes liikmesriikides on populistlik võimupööre tõenäolisem, mis võib tuua vähem vastutustundliku poliitika. Sama argumenti - kodumaises poliitikas pole piisavalt distsipliini - kasutati Itaalia ja Soome puhul, mis olid korduvalt devalveerinud.

Tähtsaim argument on ehk hoopis geopoliitiline - nii lähedal Venemaale on vaja Lääne-Euroopaga võimalikult tihedat poliitilist integratsiooni.

Vahetuskurssi jäikuse korvab Eestis palkade ja hindade paindlikkus. Ka näib Eesti tööjõud liikuvam ja varmam mujal rakendust otsima, kui kodus majandus languses on. Need on olulised kohanemismehhanismid.

Mis kasu saaks Eesti oma raha hoidmisest?

Säiliks võimalus vahetuskurssi muuta, kui leiate, et õige kulutaseme taastamine palkade kaudu on liiga vaevaline. Oma raha tähendab aga kõrgemaid intresse - see on varuväljapääsu säilitamise hind.

Kas kriis on õige aeg eurole üleminekuks?

Arvan, et Eesti ja eriti Läti tuleks kriisist devalveerimisega kiiremini välja. Nüüd kestab kohanemine kauem.

Sageli tuuakse argumendiks Balti riikide valutalaenuid, mis devalveerimise korral kasvataksid võlakooormust. Sisuliselt on kulude kohanemise vajadus sama suur nii

devalveerimise kui ka nn sisemise devalveerimise puhul. Mis on praeguse stsenaariumi puhul halvem - deflatsioon kasvatab võlakoormat ka Eesti kroonis võetud laenude puhul.

Kas Eesti pole euro jaoks liiga vaene?

See ei oma tähtsust. Ei ole põhjust, miks erineva tulutasemega riigid ei või kasutada sama valuutat.

Jõukamatele järelevõtmine toob kiirema inflatsiooni...

Kui Eesti on euroalal, ei ole see enam probleem. Eestis peabki inflatsioon olema kõrgem kui Saksamaal, kuna tootlikkuse kasv on kiirem. Seda nimetatakse Balassa-Samuelsoni efektiks. Kui teie tootlikkus tõuseks 7-8% ja Saksamaal 3%, siis Eestis oleks inflatsioon 1,5-2 protsendipunkti võrra kiirem, see on loomulik. Inflatsioon võib aga probleemiks saada enne euroga liitumist - Maastrichti inflatsioonikriteerium ei arvesta seda efekti.

Kas euro tooks investeeringuid?

Võib küll olla, et kapital kiiremini naaseb, kui devalveerimise risk kaob.

Saksamaa taasühendamisel tekkisid idaosal tugevast margast suured probleemid. Kas ka krooni kurss pole liiga tugev?

On, sellepärast palgad alanevadki. Saksamaal oli probleem palkade jäikusel. Lääne-Saksa ametiühingud nõudsid idasakslastele lääne palku, produktiivsuses oli aga suur vahe. Teil on see risk väiksem.

Kas on tark liituda euroga enne Lätit ja Leedut?

Võib juhtuda, et Eesti saab euro ja Läti devalveerib. Teil on tihedad majandussuhted, konkurentsiprobleeme ei saa välistada.

Miks euro ei aidanud Kreeka ja Portugali majandust?

Algul saadi eurost abi - avaliku sektori finantsid saneeriti, intressimäärad alanesid ja nii ka riigivõla teenindamise kulud, investeeringud kasvasid.

Siis tekkisid probleemid - liiga madalad intressimäärad tõid ülekuumenemise. Sama juhtus veelgi suuremas ulatuses Hispaania ja Iirimaa. See näitab ühisvaluuta probleemi - eelarvepoliitika pidanuks karmim olema, kuid see ei olnud poliitiliselt võimalik.

Kreeka on üldse omaette nähtus - moonutamata statistika järgi poleks Kreeka euroala liikmeks pääsenud.

Kas euro toob kõrged maksud?

Sellist seost ei ole. Ja kui räägitakse kriisimeetmete lõpetamise koordineerimisest, ei tähenda see, et riigid kohandaksid eelarvepoliitikat samas taktis - erinevused riikide vahel on väga suured.

Kas suured erinevused rahaliitu lõhki ei aja?

Ma ei usu seda, ehkki tsüklilised erinevused majanduskonjunktuuris on praegu suurimad euro käibeletulekust.

Nende riikide kohanemisprotsess, mille reaalne vahetuskurss on euroalal kasvanud, tuleb raskem - Itaalia, Hispaania, Iirimaa, Kreeka, Portugal. Ka neil tuleb kulud Saksamaaga võrreldes alla saada ja et pole sellist palkade paindlikkust nagu Eestis, on see väga vaevaline.

Kuidas on Rootsi jaoks argumendid muutunud?

Praegu võib öelda, et euro mõju kaubavahetusele on arvatust suurem. Toona peamine vastuargument, et Rootsi majanduse seis ei ole liitumiseks hea, enam ei kehti. Siis oli suur tööpuudus, kuid eelarvepoliitikat ei saanud majanduskonjunkturi stabiliseerimiseks kasutada, kuna kõik jõupingutused olid suunatud üksnes avaliku sektori finantside saneerimiseks. Nüüd on olukord väga erinev.

Rootsil on kriisis paremini läinud kui euroga liitunud Soomel...

Nõrk kroon on meie konkurentsivõimet hoidnud - oleme saanud kompenseerida vähenenud ekspordinõudlust turuosa kasvatamisega. Rahvusvahelised firmad, nagu Stora Enso, on tootmist Soomest Rootsi kolinud.

See näib olevat korduv muster, et globaalse kriisi ajal Rootsi kroon nõrgeneb, mis tuleb meile kasuks. Rootsis ei nähta selles aga argumenti euroga liitumise vastu. Pigem on probleemiks krooni nõrkus. Välisminister Carl Bildt on üks kaalukaim poliitik, kes nii arvab.

Õigem oleks öelda, et Rootsi krooni nõrkus ülemaailmses kriisis pole probleem mitte Rootstile, vaid teistele riikidele. Rootsi saab osa oma probleeme veeretada teiste õlule, rakendada "püga oma naabrit"- poliitikat. Euroopa perspektiivist on see küsitav.

Mida rootslased arvavad?

Toetus eurole on veidi kasvanud. Kaubad on kallimaks läinud ja inimesed ei mõtle kaudsetele mõjudele, näiteks sellele, et odav kroon aitab majanduses töökohti säilitada.

Kas euroteema võiks Rootsis jälle üles kerkida?

Suured parteid ei taha praegu euro üle uut rahvahääletust. Sotsid on euro osas lõhestunud, tuleval aastal lähenevate valimiste eel ei taheta üles võtta teemat, mis partei kahte leeri jagab. Ka Moderaadid ei näe sellest teemat, mis hääli tooks.

Rootsi vajab ehk oma rahapoliitika paindlikkust ka praeguses kriisis?

Kuna kriis puudutab kõiki riike, viisid kõik intressid praktiliselt nulli, meil on krooni nõrkusest täiendav abi. Ja see toetab õiget sektorit, kuna kriisis kannatas eelkõige eksport. Eelarvepoliitikaga saame tarbimist üleval hoida, kuid ekspordifirmasid see ei aita. Lisaks läheb eriti hästi turismil. Ka terase- ja kaevandusfirmade kasumid on püsinud ja inimeste massilist koondamist on õnnestunud vältida.

Rootsil pole häda midagi, milleks euro?

Jah, ma ei näe Rootsil tugevat majanduslikku põhjust euroga liitumiseks. Minu jaoks on tähtsaim argument liitumise poolt hoopis poliitiline. Koostöö euroalal on ELi poliitilise integratsiooni oluline osa, mida Rootsi peaks toetama. See on poliitiline väärtushinnang, mis on olemas ka majandusekspertidel.

Sirje Rank